

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

תוכן

- 2.....הלכה למעשה.
- א. במקדש אומר את השם ככתבו ובמדינה בכינויו.....2
- ב. במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן ובמקדש על גבי ראשיהן חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ.....4
- ג. כה תברכו בלשון הקודש ... כה תברכו בעמידה.....7
- הלכתא למשיחא.....7
- ד. מה משרת בעמידה.....7
- הלכה למעשה.....8
- ה. בנשיאות כפים ... בשם המפורש ... בבית הבחירה ... כה תברכו פנים כנגד פנים ... בקול רם.....8
- ו. לשנים קורא כהנים ולא' אינו קורא כהן שנא' אמור להם לשנים.....9
- ז. כל כהן שמברך מתברך ושאינו מברך אין מתברך ... עובר בשלשה עשה כה תברכו אמור להם ושמו את שמי.....11
- ח. עולה לדוכן.....12
- ט. כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה ... לא שנו אלא שלא עקר את רגליו אבל עקר את רגליו עולה.....13
- י. אם הבטחתו שנושא את כפיו וחוזר לתפלתו רשאי ... דנד פורתא.....14
- יא. אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין ... כל הנהנה מצרי העין עובר בלאו 15
- יב. בית הכנסת שכולה כהנים כולן עולין לדוכן למי מברכין ... לאחיהם שבשדות ...15
- יג. עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה ... הא דלא אניסי.....16
- יד. בית הכנסת שכולה כהנים מקצתן עולין ומקצתן עונין אמן ... דאישתייר בי עשרה 17
- טו. אריכי באפי גוצי לא מפסקי תיבה לא מפסקה ... אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.....17

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

דף לח.

הלכה למעשה

א. במקדש אומר את השם נכתבו ובמדינה בנינו

כהן הנושא את כפיו¹ במקדש אומר את השם נכתבו, והוא השם הנהגה מאותיות יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וזה הוא השם המפורש האמור בכל מקום².

ועיין יומא דף לט: שהתבאר שם שנחלקו הגדולים מהו שם המפורש שרב האי גאון כתב "שהיה אומר שם של מ"ב אותיות ועדיין מצוי הוא בישיבה בקבלה וידוע הוא לחכמים וכן כשהיה אומר לפני ה' תטהרו היה אומר שם המפורש". ודעת רמב"ם והרא"ש שהיה אומר השם נכתבו³ והוא שם של יו"ד ה"א וכו' כנזכר, אלא שמזכירו ככתיבתו והוא שם הנקרא שם מפורש והוא מקור לכל השמות וכולם נאצלים ממנו.

ומשמת שמעון הצדיק פסקו הכהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש⁴, כמבואר להלן דף לט: כדי שלא ילמוד אותו אדם שאינו חשוב ושאינו הגון,

¹ רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יד הלכה י

² בקידושין דף עא. ת"ר בראשונה שם בן שנים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה, והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים, תניא אמר רבי טרפון פעם אחת עליתי אחר אחי אמי לדוכן והטיתי אזני אצל כהן גדול ושמעתי שהבליע שם בנעימת אחיו הכהנים. וצ"ל שעיקר מצותה בשם בן ארבע רק להצנועים נמסר לקרוא בשם שנים עשרה ג"כ ורבינו כתב לפי העיקר המצוה לכלל היא. עיין דברי ירמיהו על הרמב"ם כאן. אולם עיין זיו משנה כאן שהביא דברי ס' הבהיר ודברי ס' הפרדס שהשיעור סתרי פלאות בקריאת כל שם ושם שבכל ג' הפסוקים של ברכת כהנים שהם חלוקים כל אחד בנקודותיהם, והוא עצמו שם בן י"ב שהזכירו חז"ל, וכל שם כולל צירופים הרבה, וכל צירוף וצירוף מכל הג' שמות כאחד מצטרפים לשם ע"ב, ובדאי הוא צריך לימוד גדול, ושפיר מובן מה שלא היו מלמדין אותו אלא להגונים ורק אחת לשבע שנים, ורבינו כל רז לא אנס ליה אלא שהעלימו וסתם הדברים ודו"ק. אולם מרש"י לא משמשע כן שכתב שם בד"ה שם – בן שנים עשרה וכן ארבעים ושנים לא פירשו לנו, משמשע דשום הם ולא פירשו אמירתו ולא רק כונתו. ועוד שם בגמ' אמר רב יהודה אמר רב שם בן ארבעים ושנים אותיות אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו ועומד בחצי ימיו ואינו כועס ואינו משתכר ואינו מעמיד על מדותיו וכל היודעו והזהיר בו והמשמרו בטהרה אהוב למעלה ונחמד למטה ואימתו מוטלת על הבריות ונחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא.

³ וכן הוא בפ"י המשניות יומא שם ובר"ב שם.

⁴ בתרומת הדשן (סימן כו) כתב שיש להביא רא"י שיש להכהנים להנעים הניגון בעת ברכת כהנים, כדאיתא בקידושין עא. שהי' מבליעו בנעימות שהי' נושא כפיו עם אחיו הכהנים. ובערוך השלחן (סי' קכח סע' לה) מביא בשם הלבוש, שכהנים המנגנים ברכת כהנים הרי אלו משובחים "שכן כל הברכות והתשבחות נאמרו בהלל וזמרה, וכל מה שמנעימים בזמירות הוא טוב. ועוד, דמזה יבואו להתעוררות והתלהבות לברך בכוונה, על דרך 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'", ומנהג ישראל תורה הוא", עכ"ד. ועיין בספר יסודי יישרון (מערכת נשיאת כפים עמ' מג – מד) "יש סמך לברך ברכת כהנים בניגון, משום דברכת כהנים צריך להיות בשמחה דטוב לב הוא יברך. ועוד, דבברכת כהנים יש השראת השכינה ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

ולא היו חכמים הראשונים מלמדין שם זה לתלמידיהם ובניהם ההגונים אלא פעם אחת לשבע שנים⁵, כל זה גדולה לשמו הנכבד והנורא.

ובמדינה אומרים אותו בבינויו והוא באל"ף דל"ת, שאין מזכירין את השם בכתבו אלא במקדש בלבד.

אולם נכון שהכהנים והעם יכוונו לשם המפורש בעת אמירת השם, ויכונו בכתבתו, ולכוין אז היה הווה ויהיה ואדון הכל, ואז הברכה מתקבלת יותר כאלו בירך בשמו⁶. לקיים גם בזמנינו ושמו את שמי על בני ישראל, וכ"ש אם מכוונים בנקודותיה שזהו יסוד שם המפורש⁷.

י"א⁸ שיש לומר 'ברוך הוא וברוך שמו' כשמוזכרים הכהנים שם שמים. וי"א⁹ שאין להפסיק ולענות 'ברוך הוא וברוך שמו'.

ובתרומת הדשן שם דמכל מקום לא ינגנו רק ניגון אחד מתחלה ועד סוף, ולא שנים ושלושה ניגונים, משום דאיכא למיחש למירוף הדעת של הכהנים, שע"י שיוצאים מניגון לניגון, אפילו המנגנים הבקאים צריכים לדקדק טובא להשמיע קול שוה ומיושב, וע"י מירדא זו תיטרף דעתם שלא ידעו איזה פסוק או תיבה יתחילו. והובאו דבריו בשולחן ערוך (סי' קכ"ח סעיף כ"א).

⁵ שם בקידושין אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע.

⁶ בתשובות והנהגות כרך ג סימן מה וז"ל ואלולא דמסתפינא אמינא דבר חדש, דהנה גבי ק"ש מבואר בהגר"א (א"ח סימן ו) שצריך לכוין בפרוש שם המפורש, והיינו השם בכתבתו, ואשר ע"כ צריך לומר מיד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וחוששני דאף שאין לנו רשות בנבולין להזכיר שם הקדוש והנורא בן ד' אותיות בכתבו, מ"מ ראוי גם לכהן כשמוזכר שמו ית"ש בנשיאת כפים בקריאה יכוין כפי כתיבתו, ואף שאינו יודע הניקוד הראוי אם מצייר לפניו או צורת האותיות של שמו ית"ש הקדוש והנורא, ואצל אלקינו ית"ש הלא מחשבה כדיבור, ראוי לכהנים כשמוזכרים השם וגם לעם השומעים לכוין לשמו בן ד' אותיות בכתבתו ולכוין אז היה הווה ויהיה ואדון הכל, ואז הברכה מתקבלת טפי כאלו בירך בשמו ית"ש.

⁷ ולע"ד זהו כלל גדול בברכת כהנים, שלכהנים ועם לכוין בשעה שמוזכר ג' פעמים השם, יש לכוין היה הווה ויהיה ואדון כל ככוונת שם המפורש, לקיים גם בזמנינו ושמו את שמי על בני ישראל, וכ"ש אם מכוונים בנקודותיה שזהו יסוד שם המפורש, ובכל נקודה ונקודה מניע עולמות ממש כפשוטו, ובמכתב שקבלתי מידידי הרב גמליאל רבינוביץ שליט"א מביא בשם הקדוש הרש"ש, שבשם הראשון מכוונים בנקודות, היו"ד בחולם ה' בצירי ו' בקמץ ה' בצירי, ובשתי שמות האחרונים שבברכה ככל ה' לקרוא סגול והיינו פעמים סגול, וראוי לכוין בן שתתקיים הברכה בכח שמו ית"ש האמיתי, שבו מברך עמו ישראל, וכהנים וגם לציבור ראוי לכוין בן כשמוזכרים או שומעים שמו יכוונו בנקודות הנ"ל, והיה הווה ויהיה ואדון כל, ויש בזה סוד נפלא, להביא שפע ברכת אלקינו ית"ש למתברך מפי הכהנים וכמ"ש. (ומיהו נסתפקתי שבקמיע הנפלא של הרמב"ן מביא הנקודות בהשם כפי הפסוק, והיינו יברכה ה' מכוין בהשם שוא קמץ סגול קמץ – ויאר ה' מכוין ביו"ד קמץ ובא' צירי – ובישא ה' ביו"ד חיריק ובש' קמץ, ואולי לדידה זהו הכוונה בהשם דברכת כהנים ודלא כרש"ש). תשובות והנהגות שם.

⁸ בשכנה"ג ובברכ"י סק"י ופר"ח ופמ"ג סי' קכ"ד א"א סק"ד בשמו כתבו דיש לענות ב"ה וב"ש ואף שאינו הזכרת השם של ברכה אלא של פסוקים, דכן מוכח מהרא"ש ד"כ שם ה' אקרא' מתי שמוזכרים השם יש לקיים 'הבו גודל לאלהינו', וכן הכריע בבן איש חי תצוה סקמ"ו ובכה"ח סקפ"ז שכן המנהג.

⁹ אשל אברהם בומשאטש סי' קכ"ד דאין ראיותיו של הפר"ח מוכרחות, וכן הכריע בשו"ת אנ"מ ח"ג סוס"י י"ז וגם לא בברכה. ובדרכי חיים ושלום אות תק"ז שהנהג"ק ממנוקאטש זצ"ל לא נהג לומר ב"ה וב"ש, ובארחות רבנו ח"א עמ' ס"ו שהגריי"ק זצ"ל לא היה עונה, וכן מובא בליקוטים שבשו"ע הרב בסוף חלק או"ח, ובשו"ת רבבות אפרים ח"א סי' צ"ג שכן מנהג האשכנזים שלא לענות.

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ב. במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן ובמקדש על גבי ראשיהן חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ

אחר הברכה¹⁰ קודם שמתחילין יברכך צריכים להגביה ידיהם כנגד כתפותיהם¹¹ שברכת כהנים אינה נאמרת אלא בנשיאת כפים. ויש להגביה יד הימנית קצת למעלה מהשמאלית ורמז לדבר שנאמר (ויקרא ט פסוק כב) וַיִּשָּׂא אֶהָרָן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרֶכֶם כְּתִיב יָדוֹ. משמע ידו¹² אחת יגביה יותר מהאחרת, ואין לומר שרצונו לומר שלא ישא אלא אחת, דהא ידיו קרינן לשון רבים, הא כיצד, אלא מגביה שתייהן ומגביה אחת יותר מחברתה והיא הימין, וכן ראוי להיות על פי הקבלה.

ובמקדש מגביהין ידיהם למעלה על גבי ראשיהן¹³, חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציץ.

ובכל מקום פושטים ידיהם שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם משמע שפשט ידיו בשעת הברכה שאם היו ידיו כפופות לתוך הכף נמצא שלא נשא והגביה כל היר לגמרי.

ונוהגים לחלוק ראשי אצבעותיהם על פי המדרש¹⁴ על הפסוק (שיר השירים ב פסוק ט) מְצִיץ מִן הַחֲרָכִים פִּירוּשׁ שֶׁהַשְׂכִּינָה לְמַעַל מֵרָאשֵׁיהֶן וּמְצִיץ מִבֵּין חֲרָכֵי אֲצִבְעוֹתֵיהֶם שֶׁהֵם ה', וזהו שנאמר מן החרכים ה' חרכים מציץ מן החרכים ששכינה למעלה מראשיהם ומציץ מבין חרכי אצבעותיהם.

אולם אין זה אלא לכתחילה וכהן שאינו יכול לחלוק אצבעותיו או שנקטעו אצבעותיו רח"ל יכול לישא כפיו¹⁵.

וכמו"כ אם אצבעותיו מכוסים בתחבושת גבס וכדו' יכול הכהן לישא כפיו כל שיכול להרים זרועותיו וכף ידו שיהיו נגד כתפיו, כי אין חציצה בידיים פוסלת בנשיאת כפיים¹⁶

¹⁰ שו"ע ונו"כ או"ח קכח יב, ומ"ב שם ושולחן ערוך הרב סעיף כ

¹¹ ואמרו חכמים שאין צריך יותר למעלה מכנגד כתפיהם שזהו נקרא נשיאות למעלה, ר"ל למעלה ממקום יציאתו מן הגוף דהיינו הכתף, שעל כרחק אין פירושו למעלה מראשו דאם כן היה מגביהן למעלה מן הציץ, וזה ודאי אי אפשר, שהרי שם המפורש היה חקוק בציץ והאיך יגביה ידיו למעלה משם המפורש. לבוש שם.

¹² לבוש שם

¹³ רמב"ם שם הלכה ט

¹⁴ במ"ר יא, ב

¹⁵ שו"ת יבי"א ח"ח סי' י"ג

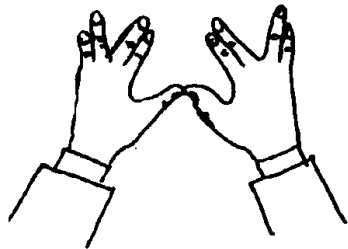
¹⁶ כה"ח סקפ"א ועיין שו"ת יבי"א שם דמ"מ כפפות יסיר הכהן בעת נשי"כ כי אין זה דרך כבוד ויש בו משום יוהרא.

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ואין צריך להסיר רצועות התפילין מאצבעותיו כשהולך לישא כפיים¹⁷, אך מנהג הכהנים להסיר רצועות התפילין לפני נטילת ידים ולא להחזירם עד לאחר נשיאת כפיים כדי שיוכלו לחלוק האצבעות כהוגן וכהלכה.

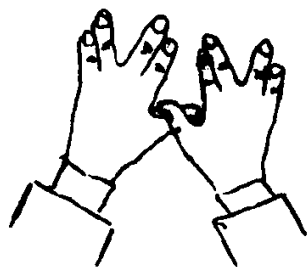
ונוהגין לכוין לעשות ה' אוירים, בין ב' אצבעות לב' אצבעות אויר אחד, ובין אצבע לאגודל וכן ביד שניה, ובין גודל לגודל, לקיים מציץ מן החרכים, ובין תיבה לתיבה רשאים לקרב האגודלים זה בזה וה"ה שאר אצבעות, ויש נזהרין בשעת אמירת התיבות להניח אגודל ימין על שמאל שלא יתפרדו שיהיה כעין חלון ביניהם כדי שיהיה ה' חלונות, שחרכים הוא תרגום של חלונות. ואם יתפרדו אין הריוח שבין הימין לשמאל נחשב כלל לאויר.

ציור

ונהגו לפרוש ידיהם בענין שיהיה תוך כפיהם כנגד הארץ ואחורי ידיהם כנגד השמים הפך מפרישת ידים לתפלה.

לפיכך נמצא שפושט זרועותיו לפניו באופן שכל אורך היד יהיה בקו ישר אל מול הכתפיים דוקא¹⁸, ולא יקפל את מרפקו, ויש שכתבו שאף למעלה מכך אל מול העינים והמצח¹⁹, ויד ימנית תהיה גבוהה במקצת מיד שמאלית²⁰, ויחלק אצבעותיו באופן שיחבר את הזרת עם הקמיצה, והאמה עם האצבע, ומניח אויר בין הקמיצה והאמה, וכמו"כ מפריד את האגודל מהאצבע, ומחבר את שני האגודלים של שני הידים באופן שיגעו זה בזה, אגודל ימין קצת גבוה מאגודל השמאלי (וכנ"ל שיד ימין מוגבהת יותר).

ציור

אך לא ישכיב את אגודל ימין על אגודל שמאל בולט מעבר לאגודל שמאל, ולא ירים אצבעותיו לא לכיוון מעלה ולא לכיוון מטה אלא בקו ישר עם כל אורך ידו וכך נמצא תוך כפיו כנגד הקרקע ואחורי כפיו כנגד השמים.

¹⁷ כה"ח שם בשם כמה פוסקים ומסיים "ואדרבה יותר טוב שיהיו כרוכים על האצבע בעת ברכת כהנים כיון שיש בכריכות אלו טעם בסוד כמבואר בשער הכוונות וא"כ למה לא תהיה בחינה זו בעת נשיאת כפיים"

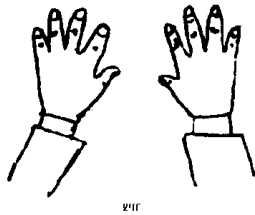
¹⁸ בס' יראים (סי' טו) ס"ל שכהנים נושאים כפיהם כנגד כתפיהם בדוקא, שהוא דבר המקובל ונראה, שאילו כהן הנושא ידיו במדינה שאין שם השראת שכינה ומגביה ידיו למעלה מכתפיו נראה כשומה בעמידתו. והמלאכת שלמה שם בסו"ד הביא גם דברי היראים הנ"ל. והרדב"ז בספר מצודת דוד (מצוה עח) ס"ל נמי שכנגד כתפיהם דוקא, ונתן טעם ע"פ הסוד. ע"ש. וכ"פ בחסד לאלפים (סעף ט). ע"ש.

¹⁹ היעב"ץ בספרו מור וקציעה "כנגד כתפותיהן, לכל הפחות, דלמטה משיעור זה תו לא חשיבא הגבהה לגמרי, אבל להגביהן יותר כמו שנהגו כהנים שלנו בפני גדולי הדור מעולם, דהיינו שמחזיקים אותו תחת העינים, ודאי עדיף טפי, וגם אינו יוצא ממשמעות כנגד כתפותיהם בכך, כי גם זה נקרא נגד"

²⁰ וגם איטר יד יגביה ימין דעלמא ולא ימין ידיה, דטעמו עפ"י סוד ה', ולכן אזלינן בתר ימין דעלמא – שו"ת באר משה ח"ב סי' ג'

הנה למעשה ולמשיחה בדרך היומי

מסכת סוטה

ועל פי קבלה יש שנהגו שפושט זרועותיו לפניו באופן שכל אורך היד יהיה פרוש לפניו (דהיינו שלא יקפל את מרפקו) ובשיפוע כלפי מעלה באופן שכפות ידיו יהיו גבוהים מכתפיו ויהיו נגד עיניו ומצחו²¹, ויהיו אצבעותיו זקופים מעט כלפי מעלה²², ויפריד כל אצבעותיו זה מזה²³, וכן יהיו הידים נפרדים לגמרי זה מזה ולא יגעו האגודלים של שני הידים זה בזה כלל.

ויש שכתבו לפשר²⁴ שיפריד כל האצבעות במקצת אך בין האגודל לאצבע ובין האמה לקמיצה יפריד יותר וכך יהיה ניכר גם ה' האוירים שבנגלה וגם האצבעות פרודות, והאגודלים לא יגעו זה בזה²⁵.

ויש שנהגו²⁶ על פי הקבלה וכן מקובל בקרב חלק מקהלות ספרדים לקפל המרפק ולהרים את הידים משני צדדי הראש משוכים לפניו, דהיינו שמגביהין כפות הידים

²¹ כ"ה בסידורי האר"י ז"ל, ובס' נגיד ומצוה דצריך לזהר בזה ושכן נהגו הכהנים בבית המקדש, וגם היעב"ץ במור וקציעה כותב לנהוג כן, ובכח"ח סקע"ז מישב דעת המקובלים עם דעת הפוסקים דזרועות הידים יהיו נגד הכתפיים, והאמה וכף היד יתנשאו למעלה נגד הראש.

²² דעפ"י הוזה"ק (פ' נשא רע"מ קמ"ה ע"א) והאר"י ז"ל צריכים אצבעות הכהנים להיות זקופים כלפי השמים, ובסידור חסד לאברהם המובא ביפה ללב סק"ח (הו"ד בשו"ת צי"א ח"א סי' ו') שאפשר לצאת ידי הנגלה והנסתר ע"י שתוך כפיו יהיו כלפי מטה ואחורי כפיו כלפי מעלה והאצבעות יהיו בשיפוע כלפי מעלה, ובשו"ת צי"א שם בשם קובץ תל תלפיות שהעידו זקני עירו של מהר"י אסאד זצ"ל שכן הורה לכהני עירו לנהוג.

²³ החמשה אוירים, לפי המקובלים, הם בכל יד, ד' אוירים בין האצבעות ובין יד ליד אויר ה' – כה"ח סק"פ. ושיטה זו מובאת במג"א בשם הוזה"ק וכותב עליה "ולא נהגו כן", ומצינו עוד למנהגי הגר"א במעשה רב אות קס"ז "הכהנים יפרידו כל האצבעות ולא לעשות חמשה אוירים",

²⁴ בנימוקי או"ח להנה"ק ממונקאטש וכן במקור חיים לחו"י

²⁵ ועיין שפתי כהן על התורה במדבר פרק ו פסוק כג. ועתה אפרש לך סוד ברכת כהנים. כבר בארנו כי האדם כלול מן העליונים, ועשר אצבעות שבידו רומזים לעשר ספירות בלימה, ועל כן הם חמש נגד חמש, לכן כשהכהן מלאך ה' צבאות הוא מדביק נפשו למעלה ומיוחד ה' בלבו ובפיו והוא נושא כפיו לרום השמים וכוונתו רצויה ומחבר ומיוחד העשר ספירות בנושאו עשר אצבעותיו לרום השמים ומודה כי בעשר ספירות נבראו השמים והארץ והוא כלול מהם ומברך את ישראל, והקב"ה מסכים להם הברכות וזהו מאמרם ז"ל שאמרו (זוהר ח"ג קמ"ז). אסור להסתכל כשהכהן פורש ידיו שהשכינה כביכול שורה בין ידיו, ועוד שהברכה אינה שורה אלא אם כן במקום נסתר כמו שאמרו ז"ל (זוהר ח"א ס"ד). נטיל ברכאן בחשאי עד כאן. וכן אמרו ז"ל (במדבר רבה י"א, ב') שהקב"ה משגיח מן החלונות, ה' חלונות שעושה חמישה אוירים בין גודל לאצבע ובין אמה לקמיצה, וכן ביד שמאל ובין גודל לגודל. זהו לחול כמו שקיבלנו, אבל בשבתות וימים טובים וראשי חודשים משגיח מן ה' חלונות מציץ מן ה' חרכים, כי יש שמונה אוירים בשני ידיו ואויר שבין גודל לגודל נחשב לכאן ולכאן ליד ימין וליד שמאל. ומה שאמר חלונות וחרכים, נגד ימין אמר חלונות ונגד שמאל חרכים: עוד נוכל לומר יש ארבעה אוירים, כי אויר שבין גודל לגודל אינו מן החשבון, ויש ארבעה אוירים סגורים בין אצבע לאמה ובין קמיצה לזרת פתוחים, הם ארבע אותיות שם אדנות, והסתומים הם נגד שם הוי"ה, ובימי החול אין משתמשין בהם לזה הם סגורים, אבל בשבת ויום טוב נפתחים, וסימן השער הזה יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח (יחזקאל מ"ו, א'). יהיה היינו הוי"ה עם ארבע אותיות, ומתחיל יברכה ה' מלמעלה וישמרך מלמטה, כמו זכור ושמור נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, כי השמירה היא בכנסת ישראל, והסוד מכל אשר אמרתי אל האשה תשמר (שופטים י"ג, י"ג), בתולה ואיש זה עשו איש יודע ציד לצוד הנשמות, לא ידעה, לזה צריכה שמירה, לזה הכהן שהוא שושבינה פורס עליה המסך תחילה לשומרה מן שלושים וחמש שרים ימיניים ומן שלושים וחמש שמאלים, ולזה תמצא בראשי תיבות יברכה ה' וישמרך ד"ו ובסופי תיבות מ"ה, ד"ו מימין מ"ה שהוא מילוי הוי"ה משמאל:

²⁶ ה"ח סקע"ז וסק"פ שכן יש לנהוג עפ"י הוזה"ק והאר"י ז"ל, ובשו"ת אור לציון להגר"צ אבא שאול זצ"ל ח"ב הל' נשי"ב פ"ח שכן נוהגין למעשה. אך בשו"ת יביע אומר ח"ט (סי' קח אות סה) העיר על זה, כי במשנה (סוטה

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

כנגד הראש ממש זה מימין וזה משמאל וכל האצבעות פרודות זה מזה, זקופים למעלה, ותוך כפיו כלפי הראש ואחורי כפיו כלפי אויר העולם.

ג. כה תברכו בלשון הקודש ... כה תברכו בעמידה

כבר התבאר לעיל דף לב. שמצות ברכת כהנים²⁷ שאין מברכין מן התורה²⁸ אלא בלשון הקודש שנאמר כה תברכו עד שיאמרו בלשון הזה. ובעמידה שנאמר (דברים י פסוק ח) לעמוד לפני ה' לשירתו ולברך בשמו מה שירות בעמידה דכתיב (שם יח פסוק ה) לעמוד לשירת כך גם הברכה, ואפילו בדיעבד לא יצאו אם שינו באחת מאלה²⁹.

אולם רק הכהנים צריך שיהא בעמידה אבל הצבור רשאי לישב, והמנהג שהכל עומדין לפניהם באימה ובכבוד ראש³⁰. אולם חולים וזקנים רשאי לישב³¹.

כהן שהוא חלוש ואינו יכול לעמוד אלא ע"י שנשען על דבר מה, לא ישא כפיו, שהרי זה כישיבה. אולם יכול לעמוד באמירת תיבות הפסוקים יברכך וכו', אף שיצטרך להישען בין תיבה לתיבה בשעה שהש"ץ מקרא את הכהנים, יוכל לעלות לדוכן³².

ואם אינו יכול גם זאת, צריך לצאת מביהכ"נ קודם רצה, ואם לא יצא, אם יש שם כהנים יעלה לדוכן וישמע הברכה מכהן אחר ויאמר פסוקי הברכה, ואם אין כהן אלא הוא לא יעלה, ואף אם אמרו לו לעלות לא יעלה³³.

הלכתא למשיחא

ד. מה משרת בעמידה

לח א) איתא, במדינה הכהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם. וכן פסק הרמב"ם (פי"ד מהל' תפלה ה"ג). וב"פ הטוש"ע (סי' קבח סעיף יב). אך בשער הכוונות כתב שישא ידיהם למעלה כנגד ראשם, וס"ל בכוונת המשיגה שלא הטריחם להגביה ידיהם יותר מכנגד כתפיהם, אבל אם יגביהו ידיהם למעלה מראשיהם שפיר דמי, וכמו שפירש הראב"ד (תמיד פ"ז). וכן כתב בשמן ששון ח"ג (דף נג ע"ב). ע"ש. אבל הרדב"ז בספר מצודת דוד, כתב, שכנגד כתפיהם, דוקא, ונתן טעם ע"פ הסוד. וכן פסק בחסד לאלפים (סי' קבח סעיף ט). ולכן לכתחלה יגביהו ידיהם כנגד כתפיהם, ואם הגביהו כנגד ראשם יש להם על מה שיסמוכו. [עכ"ד מיבי"א].

²⁷ שו"ע ונו"כ שם יד

²⁸ דילפינן כ"ז מקראי בלשה"ק דכתיב כה תברכו בלשון הזה ובעמידה דכתיב לשרתו ולברך בשמו מה שירות בעמידה דכתיב לעמוד לשרת ה"נ ברכה. מ"ב שם נ, אולם בלבוש כתב להדיא "וכלהו אסמכוה אקרא"

²⁹ מ"ב נ

³⁰ וכן משמע במאירי סוטה פ"ז ומגילה פ"ג וכן משמע באשכול הלכות ברכת כהנים מ"ב שם נא

³¹ שו"ת צי"א ח"י"ד סי' י"ח, שו"ת יחו"ד ח"ה סי' ט"ו, ועיי"ש דבלא שעת הדחק יש להקפיד מאד לעמוד כי לדברי החרדים המובא בביה"ל ריש הסימן יש גם לישראל לעמוד שהם בכלל המצוה, וכן מורה לשון התרגום שיר השירים עה"פ זאת קומתך דמתה לתמר.

³² וכדין כהן שאינו יכול לישא כפיו אלא רק בתיבות לעילוכן בשו"ת אבן ישראל ח"ז י

³³ כה"ח סק"צ.

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

אין עבודה³⁴ אלא מעומד שנאמר (שם) לַעֲמֹד לְשִׁירָתוֹ. וכל העובד והוא יושב חילל ועבודתו פסולה ואינו לוקה, מפני שאזהרה שלו מכלל עשה היא.

הלכה למעשה

ה. בנשיאות כפים ... בשם המפורש ... בבית הבחירה ...
כה תברכו פנים כנגד פנים ... בקול רם

מצות ברכת כהנים³⁵ אין מברכין מן התורה³⁶ אלא בנשיאת כפים, ופנים כנגד פנים, בקול רם, כלומר בקול בינוני להוציא שלא יברך בלחש³⁷ ובשם המפורש³⁸, והוא שיהיה במקדש כמו שאמרנו. ואפילו בדיעבד לא יצאו אם שינו באחת מאלה³⁹.

לפיכך מחזירים הכהנים פניהם כלפי העם⁴⁰ ואין צריך להיות פני הכהנים כלפי הש"ץ או לכיוון מערב דוקא, אלא אפילו אם ההיכל קבוע בצפון⁴¹ והתיבה שהש"ץ לפניו היא במזרח והכהנים עומדים לפני ההיכל בצפון יחזירו פניהם לדרום כלפי העם. וי"א⁴² שטוב יותר שהכהנים יעמדו במזרח ויחזירו פניהם למערב, אף על פי שההיכל הוא לצד אחר, והעם יעמדו נגדם פנים נגד פנים. ואח"כ קודם שמתחילין יברך צריכים להגביה ידיהם כנגד כתפותיהם לקיים נשיאת כפים ואומרים יברך וכו' בקול רגיל ולא בלחש, וכמו שהתבאר.

³⁴ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ה הלכה טז יז

³⁵ שו"ע ונו"כ שם יד

³⁶ דילפינן כ"ז מקראי בנשיאת כפים דכתיב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ובקול רם דכתיב אמור להם כאדם האומר לחבירו. מ"ב שם נ, אולם בלבוש כתב להדיא "וכלהו אסמכוה אקרא"

³⁷ מ"ב שם נג

³⁸ וקשה א"כ אמאי רק ביוהכ"פ נפלו העם כורעים בשעה שהיו שומעים את השם יוצא מפורש מפי כהן גדול, הרי כל השנה בברכת כהנים הזכירו שם המפורש, ואמאי לא כרעו אז כל העם על פניהם. ותירץ הגאון ר' יצחק הומנער ז"ל שלא היו יכולים להשתחוות וליפול על פניהם, שאז לא יהי' פנים מול פנים, משא"כ בשעה ששמעו את השם המפורש מפי הכה"ג בעבודת יום הכיפורים שאז אין דין של פנים מול פנים. ועל פי זה ביאר עוד הנוסח במשנה יומא ובסדר העבודה: "והכהנים והעם" שהיו עומדים בעזרה כשהיו שומעים כו', ואמאי נקט הכהנים בלחוד והעם בלחוד, אלא כוונת התנא לרמוז ענין זה, דדוקא כאן בעבודת יוהכ"פ שהכהנים היו יחד עם העם, ולא היה דין פנים מול פנים, יכולים להשתחוות וליפול על פניהם, משא"כ בברכת כהנים שגם כן הזכירו את שם המפורש, מ"מ כיון שהיו צריכים להיות מול הכהנים, משו"ה לא היו יכולים ליפול על פניהם.

³⁹ מ"ב נ

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם י, ואף שאחוריהם כלפי הארון קודש לית לן בה

⁴¹ מ"א בשם כנה"ג

⁴² פר"ח הביאו הפמ"ג

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסַּכְת סוּטָה

אף בשעה שהיכל ארון קודש פתוח כגון ביוה"כ בשעת נעילה⁴³, מותר לכהנים לעמוד כשאחוריהם כלפי ההיכל ופניהם אל העם, ואין צריכים לסגור דלתות ארון הקודש.

מי שידידיו⁴⁴ מרתתין ואינו יכול להגביה ידיו, אינו נושא כפיו ואפילו בדעבד מעכב, ואפילו אם יסמוך ידיו על ידי רצועות שיהיו נשואות למעלה אינו מועיל שהרי הוא ע"י סמיכה וצריך שישאו ידיהם ממש.

אך אם אפשר לו להגביהם לשעה מועטת יגביה בשעת אמירתו יברך ויניח בשעת הניגון בין תיבה לתיבה ויחזור ויגביה בשעת אמירת התיבה.

כהן שנקטעה כף ידו רח"ל אינו נושא כפיו⁴⁵, ואף אם הזרוע והאמה קיימים כי גם כף היד בכלל החיוב דנשיאת כפיים, אך אם כף היד קיימת רק אצבעותיו קטועים, אף אם כל אצבעותיו קטועים, יכול לישא כפיו, וכמו שנתבאר לעיל.

לפעמים צריך בקול רם ממש כגון שהמתפללים הם רבים וצריך שיהא כל הקהל שומע.

מי שקולו צרוד ואינו יכול לדבר בקול בינוני כ"א בלחש, אינו יכול לישא כפיו. וטוב שיצא קודם רצה⁴⁶. אולם⁴⁷ אם קולו יכול להישמע לעשרה אנשים העומדים סביבו יוכל לישא כפיו, ואם לאו יוכל להצטרף לנשיאת כפיים כשיש עוד כהנים⁴⁸, ולא יברך אלא ישמע הברכה מהם ויאמר פסוקי יברך, ואם הוא כהן יחיד יצא מביהכ"נ קודם רצה.

ו. לְשָׁנִים קוֹרְא כַּהֲנִים וְלֹא אֵינוֹ קוֹרְא כַּהֵן שְׁנֵא' אֲמֹר לָהֶם לְשָׁנִים

הכהנים עולין⁴⁹ לדוכן ועומדין בדוכן שם, פניהם כלפי ההיכל ואחוריהם כלפי העם ואצבעותיהם כפופים לתוך כפיהם, כלומר שעדיין לא יפרסו כפיהם⁵⁰ עד שש"ץ מסיים ברכת ההודאה, וכמו שיבואר להלן דף לט: בעזה"ת ואח"כ י"א שיאמר הש"ץ⁵¹ וכן כל הציבור עמו בלחש אלהינו ואלהי

⁴³ כה תברכו מערכה ה' סי' ג'.

⁴⁴ מ"ב שם נב

⁴⁵ פמ"ג א"א סקב"א, שו"ת אבני נזר סי' ל"א. ואם יש עוד כהנים העולים לדוכן יוכל לעלות עמהם כשנקטעה ידו אחת ולא יברך אלא ישמע הברכה מהם ויאמר פסוקי יברך. ועיין בזה בארוכה בשו"ת יבי"א ח"ח סי' י"ג

⁴⁶ מ"ב שם נג

⁴⁷ קצוה"ש סי' כ"ג סק"ב, שו"ת אור לציון ח"ב דיני נשי"ב פ"ח עיין שם, תשובות והנהגות ח"ג סי' נ'

⁴⁸ בשו"ת צי"א חט"ו סי' כ"א דמנהג העולם להתיר לכהנים צרודים ליש"ב עם כהנים אחרים ומישב המנהג מכמה הוכחות וראיות מספרי הקדמונים וספרי מנהגים שהיו קהילות שלכתחילה נהגו שאחד הכהנים מברך בקול רם ושאר הכהנים בלחש

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם י

⁵⁰ מ"ב שם לב

⁵¹ ולא חשיב הפסק בתפלה כמו דלא חשיב הפסק מה שהש"ץ מקרא להם מלה במלה והטעם דנ"כ צורך תפלה הוא. מ"ב שם לד

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּרַף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

אבותינו וכו' עד האמורה מפי אהרן ובניו, ואז אם יש שם לפחות שני כהנים אומר הש"ץ בקול רם מלת כהנים כדי לקרות אותם, כדכתיב (שם פסוק כג) אָמֹר לָהֶם אָמֹר לָהֶם כְּלוֹמַר לֹמַר לְכֹהֲנִים שִׁיבְרֹכוּ אֶת יִשְׂרָאֵל⁵², ואח"כ חוזר ואומר הש"ץ וכן הציבור עם הש"ץ עם קדושך כאמור בלחש⁵³. וי"א⁵⁴ שאין אומר אלוהינו וכו' אלא הש"ץ קורא ואומר להם "כהנים". וי"א⁵⁵ שאין הש"ץ אומר כלל אלא אחד מהקהל קורא ואומר "כהנים".

בדיעבד אם התחילו הכהנים הברכה בלא שיקראו להם 'כהנים' גומרים הברכה ומברכים ברכת כהנים, ואין צריכים לחזור ולקרוא להם ולברך שנית⁵⁶.

וקריאת 'כהנים' דווקא ע"י ישראלים או לויים, אך לא ע"י כהן אחר או קטן⁵⁷.

ואם אין שם אלא כהן אחד י"א שאין קורא לו אלא יאמר הכל בלחש עד כאמור⁵⁸, והכהן עצמו מחזיר פניו בלא קריאה, מדכתיב אָמֹר לָהֶם לשנים משמע. וי"א שאינו אומר כלום אלא הכהן מתחיל לברך אשר קדשנו וכו' מעצמו, ואפילו אם יש עמו עוד אחד קטן פחות מבן י"ג שנה ג"כ אינו קורא כהנים⁵⁹.

דף לח:

⁵² והנה בנשיאת כפים בגבולין צריך שיקראו להם לברך שנאמר אמור להם כדילפינן מקראי בסוטה לח ע"א, ובלי קריאה אין חיוב, ועי' ברמב"ם פי"ד שהביא דין זה שיקרא להם ש"צ רק בסדר נשיאת כפים שבגבולין ולא בנשיאת כפים שבמקדש, ששם הביא רק דמקרא אותם מילה במילה, ולא קריאת הכהנים ע"ש. ונראה לע"ד שבמקדש אף דגם חיובו ילפינן מהאי קרא, לא צריך קריאה, שהעבודה גופא מחייבת וגורמת שהברכה תתייחס לכל אחד, ואין לך קריאה גדולה מזו והיא מחייבת, משא"כ בגבולין שהתפילה השוב כעבודה בעינן לזה דוקא תפלת הציבור וצריך אמירה דש"ץ או חזן הכנסת לחייבן. כ"נ בביאור דברי הרמב"ם. תשובות והנהגות כרך ג סימן מה

⁵³ מה שנוהגין באיזה מקומות שהכהנים אומרים עם קדושך טעות הוא. מ"ב שם לו
⁵⁴ שלא נתקן אלא בזמן שאין הכהנים מברכין בעצמם אבל כיון שהכהנים מברכין בעצמן למה יאמר הש"ץ. מ"ב שם לה. וכן הוא מנהג הספרדים. כף החיים ע"א וכן הוא מנהג האשכנזים בארץ ישראל כפי עדותו של הגר"ח נאה וצ"ל בקצוה"ש סי' כ"ג סק"ד, ועיין בקצוה"ש שם שמביא סמך וראיה לזה מדברי השו"ע הרב סי' קכ"ו סעי' ב' דבמקומות שנוהגים לישא כפיים בכל יום אין אומרים או"א ברכנו וכו', ומסביר הדברים, שבחול"ל שבכל ימות השנה אין נו"כ ואומרים התפילה או"א ברכנו וכו' לכן גם בחגים שעולים לדוכן לא רצו לשנות ואומרים התפילה, וכ"ה בפרישה סי' קכ"א, משא"כ באר"י שנו"כ בכל ימות השנה א"צ לומר או"א ברכנו בשעה שיש כהן או כהנים שעולים לדוכן.

⁵⁵ מנהג הגר"א מובא במעשה רב אות קס"ח, וכן משמע בביאורו לשו"ע סוסק"ב, והיינו משום חשש הפסק לש"ץ ובחיי אדם כלל ל"ב סעי' ט"ו ובלקט הקמח החדש סקס"ד כשעלה לדוכן אצל החזו"א ראה שגם אצלו נהגו כהגר"א, ועוד יותר שגם פסוקי 'ברכך' וכו' לא אמר הש"ץ אלא החזו"א וצ"ל בעצמו אמרם, וכ"ה בדינים והנהגות לחזו"א פ"ה סעי' א',

⁵⁶ סי' כה תברכו עמ' תמ"ז, עיין יראים סי' ט"ו, פר"ח סק"ג, שו"ע הרב סעי' ל"ח, חיי"א סעי' ט"ו ואפשר שאם נזכרו שלא אמרו 'כהנים' לפני שהתחילו הכהנים בפסוקי 'ברכך' שיאמר אז אחד מהקהל 'כהנים', ופשוט.

⁵⁷ פמ"ג א"א סקל"ח

⁵⁸ עיין כף החיים ע"א, ואם אמר הש"ץ בקול רם כהנים אין לגעור בו דאין שום הפסק בזה. אך אם אמר אלוקיני משמע שיש לגעור. מ"ב שם לה. ועיין שו"ת מהר"י אסאד האו"ח סי' מ"ב דעדיפא שהש"ץ יקרא כהנים תמיד בקול רם ולא פלוג בין כהן אחד לכהנים כי בלא זה יצטרך הש"ץ לפנות ראשו לצדדים ולברוק אם רק כהן אחד עומד בדוכן או יותר ואין הדבר ראוי שהש"ץ יסית דעתו לפנות ראשו לצדדים, וכ"ה בפמ"ג א"א סק"ג בשם הא"ר, אך המנהג הפשוט אינו כן.

⁵⁹ מ"ב שם לה

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּרַף הַיּוֹמִי

מַסְנַת סוּטָה

ז. כֹּהֵן שֶׁמִּבְרַךְ מִתְבָּרֵךְ וְשֶׁאֵינוֹ מִבְרַךְ אֵין מִתְבָּרֵךְ ...
עוֹבֵר בְּשִׁלְשָׁה עֲשֶׂה כֹה תִּבְרָכּוּ אִמּוֹר לָהֶם וְשִׁמּוּ אֶת שְׁמִי

כל כהן⁶⁰ שאין בו אחד מן הדברים המעכבים צריך לישא כפיו, ואם אינו עולה לדוכן, והיה בבית הכנסת כשקוראים "כהנים", או אמרו לו בבית הכנסת⁶¹ לעלות או ליטול ידיו⁶², אף על פי שבטל מצות עשה⁶³ אחת הרי זה עובר על שלש עשה. שנאמר (שם פסוק כג כז) כֹּהֵן תִּבְרָכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִמּוֹר לָהֶם וְשִׁמּוּ אֶת שְׁמִי, אבל אם אינו שם, או שלא אמרו לו לעלות או ליטול ידיו אפילו אם רמזו לו אינו עובר⁶⁴.

לפיכך אם הש"ץ הוא כהן ואין דרכו לעלות לדוכן, מלמדים את הנותנים מים על ידי הכהנים שלא יזכירו את הש"ץ שיטול ידיו היכא דאיכא כהנים אחרים, דהשתא לא יעבור אם לא ישא כפיו

וכל כהן שאינו מברך אינו מתברך, וכל כהן המברך מתברך שנא' (בראשית יב פסוק ג) וַאֲבִרְכָה מְבָרְכֶיךָ.

אם אמרו לו⁶⁵ לעלות בעת ברכת רצה, ולא רצה לעקור רגליו כלל והיה בבב"ב עד שהתחילו הכהנים לישא כפיהם ממש ולא עלה עמהם⁶⁶ עובר בזה בעשה. ואפילו אם יצא מבית הכנסת קודם שקרא הש"ץ לכהנים מסתבר שעובר בזה על העשה⁶⁷.

⁶⁰ רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק טו הלכה יב, שו"ע ונו"כ שם ב

⁶¹ ולא כשאמרו לו בחוץ שאז אינו עובר, מ"ב שם י ובה"ל שם ד"ה אם

⁶² מהמרדכי, ובסידור יעב"ץ מפקפק בזה קצת ע"ש ובמאירי מגילה ראיתי שכתב דדוקא כשצבור מצוין אותו בכך או שש"ץ קוראם לכך שש"ץ לענין זה כצבור עצמו עכ"ל וצ"ע. ביאור הלכה שם ד"ה או אם בסופו.

⁶³ ודוקא שעקר רגליו בעבודה אבל אם לא עקר רגליו אינו רשאי לעלות וכדלקמן, ואף דהחזן קרא כהנים או שא"ל בפירוש לעלות אינו עובר בעשה והא"ר הביא בשם תשובת מהר"ם מינץ שמסתפק בזה דאולי באופן זה מחוייב לעלות ע"כ יש לזהר שלא להיות אז בבב"ב כדי שלא יבוא לזה ובלא"ה יש לעשות כן משום שלא יאמרו עליו שהוא פגום דמי ידע שלא עקר רגליו קצת בעבודה. ואם אמרו לו לעלות קודם רצה ולא רצה עובר בעשה לכו"ע. מ"ב שם ט

⁶⁴ ועיין שו"ת משנה הלכות ח"ח סי' ט"ו שבחוץ לארץ וכן בערי הגליל בארץ ישראל שאין נוהגין לישא כפיים בימות החול, אף אם אמרו לכהן לישא כפיו אין הוא חייב בכך ואינו עובר בעשה אם לא ישא כפיו. דנשי"כ מצוה התלויה בציבור ובעי מנין אזלינן אחר תקנת הציבור והנהגתם, ובשו"ת מהרש"ם ח"ח סי' כ"ה כותב לענין יום טוב שחל בשבת שקיימים מנהגים בחו"ל שאין נושאים הכהנים כפיהם (עיין להלן אות פ"ט) אם אמרו לכהן לעלות לדוכן חייב לעלות אם מנהג המקום כך ואף שהוא נוהג לא לישא כפיו, ואם אינו עולה עובר בעשה, וגם קלות ראש יש בדבר

⁶⁵ ביאור הלכה שם ד"ה או אם

⁶⁶ אף דהיה מוכרח מצד הדין שלא לעלות ע"י שלא עקר רגליו

⁶⁷ שם בבב"ל הסתפק בזה מי נימא כיון דכבר קראו אותו בעת עבודה דהוא התחלת חיובו לנשיאת כפים דהיינו שצריך אז מדינא לעקור רגליו לעלות לדוכן ולא רצה ממילא עקר העשה בזה גופא דהא ק"ל להלן דשוב אינו רשאי לעלות וקרא דאמור להם כבר נתקיים דהא כבר קראו אותו לעלות וא"כ מה הועיל במה שיצא לחוץ בשעת נ"כ גופא או דילמא כיון דזה גופא דשוב אינו רשאי לעלות משמע דהוא אסמכתא בעלמא אקרא ומדאורייתא היה אח"כ נ"כ רשאי לעלות לדוכן אפשר דזמן חיובא הוא העיקר בשעה שהגיע לעצם נ"כ וכיון שהתחכם ויצא לחוץ מתחלה אף שקראו אותו בעת ברכת רצה מיקרי יציאתו זה מקמי דלימטי זמן חיובא ואינו עובר רק משום ויראת מאלהיך דאיתא בקידושין [דף ל"ג]. ויותר מסתברא לומר דזמן חיובא

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת סוּטָה

לעיל דף לז: התבאר שגם לישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה' הם גם בכלל המצוה⁶⁸.

ולפיכך אם נמצא אדם בביהכ"נ בשעה שקראו לכהנים לברך אסור לו לצאת אם עדיין לא שמע ברכת כהנים ביום זה, ואף אם כבר שמע ברכת כהנים אין מן הראוי שיצא מביהכ"נ כשרואה כהנים עומדים לברך את ישראל⁶⁹, ואם יוצא באמצע שכהנים מברכים את ישראל הוי ליה כעין היוצא מביהכ"נ באמצע קריה"ת שעליהם נאמר ועוזבי ה' יכלו⁷⁰.

ח. עוֹלָה לְדוֹכָן

יש להדר⁷¹ שעמידת הכהנים תהיה על הדוכן⁷² כלומר מקום מוגבה מרצפת ביהכ"נ, דוגמת עמידת הכהנים והלויים בבית המקדש שהיה על מקום⁷³ מוגבה⁷⁴, ואם אין מקום מוגבהה לכל הפחות יעמדו על מחצלת או מטפחת. ואין זה לעיכובא.

ואין צריכים להשתדל שיעמדו כל הכהנים על דוכן⁷⁵, אלא כל שעומדים ב' כהנים על הדוכן די בכך, ושאר הכהנים יכולים להתפזר לאורך כל כותל המזרח.

מקרי מעת ששאר הכהנים מכינים עצמם לנ"כ דהוא מעת התחלת עבודה וע"כ כיון שכבר קראו אותו והוא הפך פניו ויצא לחוץ עקר בזה העשה ואין להביא ראיה להיפך ממה שכתב השו"ע בס"ד דצריכין לשהות לחוץ רק בשעה שקורין כהנים ומשמע דבתחלה ג"כ מותרין להיות בביהכ"נ ורק המרדכי מחמיר בזה וכמו שכתב המ"א בסק"ד דז"א דשם איירי שלא אמרו לו לעלות תדע דהא א"ר כתב שם באמת דצריך להחמיר מהאי טעמא לצאת קודם רצה פן יאמר לו אחד ליטול ידיו וצ"ע.

⁶⁸ ביאור הלכה שם ריש הסי' מספר חרדים וכ"ה דעת ההפלאה (כתובות כ"ד ב), הג' רעק"א כאן ושו"ת חת"ס או"ח סי' כ"ב וסי' קס"ז ובמנחת חינוך מצוה שע"ח נוטה לומר דגם הנשים השומעים ומקבלים הברכה בכלל המצוה. אולם עיין שו"ת מהר"י אסאד סי' מ"ו ושו"ת חתן סופר סי' י"ג, ערוך השלחן סעי' ד', והחת"ס בתשובותיו סי' קס"ז שרוב הפוסקים סברי דאין מצוה על הישראלים, ובשו"ת מהרש"ם ח"ח סי' כ"ה מביא את דברי הריטב"א (סוכה ל"א: ד"ה מאי לאו) שכתב להדיא שמצות עשה רק על הכהנים ולא על הישראלים, ומ"מ מצוה איכא על הישראלים לכו"ע דעכ"פ מסייעים לכהנים בקיום מצותם.

⁶⁹ כה"ח סי"ק קמ"ט בשם בן איש חי.

⁷⁰ מקור חיים לחו"י

⁷¹ כה"ח סוסקי"ג, ובבן איש חי תצוה אות ה' דהמתרשל בזה הרי הוא משנה מדברי חז"ל, וע"ע פמ"ג מ"ז סי' ק"ל סק"ב שכן המנהג שהכהנים עומדים על מדריגות הארון קודש.

⁷² דוכן בלשון ישמעאל הוא, ופירושו איצטבה, והוא מקום מוגבה שעולים עליו במדרגה או בכמה מדרגות, פמ"ג מ"ז סי' ק"ל סק"ב

⁷³ וזכורני פעם אחת אמר לי (התרומת הדשן) טול ספסל או שרפרף שקורין שעמיל והעמד אותו לפני ארון הקדש בב"ה שלי, כדי שיעמדו עליו הכהנים כשילכו לדוכן, וגובה השרפרף היה טפח וחצי. לקט יושר חלק א (אורח חיים) עמוד כז ענין ב

⁷⁴ אשל אברהם בוטשאטש, והוא עפ"י פ"ב דמדות משנה ו' שהכהנים עמדו לברך את העם על דוכן שבה ג' מעלות של חצי חצי אמה. ועיי"ש שלפ"ז יש להדר שיהיה בגובה ג' טפחים ויותר.

⁷⁵ אשל אברהם שם, פתחי תשובה סי' זה, ערוה"ש סעי' י"ט

הַלָּכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּרַף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

**ט. כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה ... לא שנו
אלא שלא עקר את רגליו אבל עקר את רגליו עולה**

בשמתחיל הש"ץ רצה⁷⁶, לכתחילה כל כהן שהוא בבית הכנסת יעקור ממקומו לעלות לדוכן, ואף אם לא יגיע לשם עד שיסיים הש"ץ מודים⁷⁷ שפיר דמי, ואם לא עקר עד שכבר התחיל הש"ץ רצה כל שלא סיים ברכת רצה שפיר דמי⁷⁸.

אבל אם לא עקר רגליו לרצה אפילו היה אנוס⁷⁹ שוב לא יעלה⁸⁰, ויצא הכהן מביהכ"נ⁸¹, שנאמר (ויקרא ט פסוק כב) וַיֵּשָׂא אֶהָרֶן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרֶכֶם וַיֵּרֶד מֵעֵשֶׂת הַחֲטָאֹת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים, כשם ששם היתה ירידה תיכף לעבודה, שכך פירוש המקרא, מיד אחר שעשה את החטאת ירד ויברכם, אף כאן צריך לעקור רגליו וללכת מיד בעבודה שהוא תחלת ברכת רצה⁸². ואפילו אם עקר רגליו לילך לחוץ ליטול ידיו מצדד בעטרת זקנים שזה אינו נחשב עדיין עקירה⁸³

ומכיון שעיקר⁸⁴ העקירה היא אחר נטילה שאז ראוי לעלות לדוכן, לכן יעקרו רגליהם ליטול ידיהם קודם רצה, וברצה יעקרו רגליהם לילך למקום המוכן לדוכנם, ובדיעבד אם לא נטל ידיו קודם רצה, ואם ילך ליטול ידיו יסיים הש"ץ ברכת רצה, אעפ"כ יעקור ברצה לילך למקום הדוכן ואח"כ יביאו לו שם מים סמוך למקום הדוכן ויטול ידיו שם, אבל לא יעשה בהפוך, כלומר שילך בחוץ ליטול ידיו מתחלה ואחר כך ילך לדוכן, שעקירה כדי לילך ליטול ידיים אינו חשיב עקירה.

המנהג כשהש"ץ מגיע לרצה ולא באו עדיין הכהנים להיכל, הוא ממתין בתפלתו עד שיבואו שחוששים אנו שמא עדיין לא עקרו רגליהן ממקום הרחיצה לילך לצד הדוכן⁸⁵.

⁷⁶ שו"ע ונו"כ שם ח

⁷⁷ מ"ב שם כז

⁷⁸ מ"ב שם כה

⁷⁹ מ"ב שם כט

⁸⁰ במ"א הביא בשם הרדב"ז דאם היה מחמת אונס גאם עלה לא ירד ומסתפק בע"ת בשלא היה מחמת אונס ועלה אם ירד והובא בא"ר ובמגן גבורים פסק דכשלא היה מחמת אונס אפילו אם עלה ירד. באור הלכה שם ד"ה אבל

⁸¹ אף שבלא"ה אינו יכול לעלות לדוכן, מ"מ חיישינן לשיטות הסוברים דאמירת הש"ץ 'כהנים' מחייבת לעלות, וכמו שביאר המשנ"ב לעיל (סק"ט), ולא יכנס עד שיגמרו הכהנים לברך את ישראל.

⁸² עיין בא"ר שהביא בשם תשובת מהר"מ מינץ שמסתפק באם אמרו לו עלה אם צריך לעלות. באור הלכה שם ד"ה שוב

⁸³ אף שהנטילה היא הכשר לנשיאת כפים דבעינן עקירה למקום הדוכן וזה היה עקירתו לצד הויז.

⁸⁴ מ"ב שם כז

⁸⁵ מ"ב שם כה

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּרַף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

י"א⁸⁶ שאם עקר רגליו בעניית "אמן" על ברכת רצה, אינו נחשב כעקירה ולא יעלה לדוכן, אף שעניית אמן היא חלק מהברכה, וי"א⁸⁷ שכל זמן שעונים הקהל אמן יכולים הכהנים לעקור, וי"א⁸⁸ שכל שלא התחיל הש"ץ "מודים" יכולים עדיין הכהנים לעקור ולעלות לדוכן.

אם עקר רגליו מביתו לבוא לביהכ"נ והגיע אחר רצה אף על פי שבודאי בעת שעקר רגליו מביתו היה קודם רצה אינו נחשב עקירה ואינו עולה⁸⁹, אבל אם עקר רגליו מביתו על מנת לבוא לביהכ"נ לעלות לדוכן, עקירה זו מועלת ועולה⁹⁰, ויש שכתבו⁹¹ שאפילו באופן זה אינו עולה כי אם כשהיה ביתו סמוך לביהכ"נ ושמע שהש"ץ התחיל רצה.

י. אם הבטחתו שנושא את כפיו וחוזר לתפלתו רשאי ... דנר פורתא

כבר התבאר במסכת ברכות דף לד. שאם השליח צבור כהן⁹², ואין שם כהן אלא הוא, אם הוא מתפלל מתוך הסידור⁹³ הרי מובטח לו שלאחר שישא כפיו יוכל לחזור לתפלתו, ללא בלבול וטירוף דעת מאימת הצבור, ישא כפיו, ויברך ברכת כהנים, כדי שלא תבטל ברכת כהנים מהצבור. ויקריא לו אחד מהקהל.

והמנהג הוא שנוטל ידיו⁹⁴ לפני שמתחיל חזרת התפילה וחולץ מנעליו, וכשמגיע לרצה עוקר עצמו מעט ממקומו לעבר עמוד התפילה⁹⁵, וכשמגיע ללך נאה להודות ממתינן בעמידה במקומו ואינו הולך לעבר הדוכן⁹⁶. ונושא כפיו, והש"ץ הכהן ממשיך

⁸⁶ פמ"ג (א"א סק"ב)

⁸⁷ תורת חיים סק"ב.

⁸⁸ שו"ת יביע אומר חלק א' (האו"ח סי' כב אות ד'). והביא ראיות מהראשונים ומסידור ר' סעדיה גאון. ועיין

ילקוט יוסף תפילה ב סימן קכח אות מו

⁸⁹ כיון שלא עקר מביתו אדעתא דדוכן. מ"ב שם

⁹⁰ שו"ע הרב וחי"א.

⁹¹ דרך החיים ועיין בעיקרי הד"ט ובפתחי תשובה

⁹² שו"ע ונו"ב שם ב

⁹³ מ"ב שם עו

⁹⁴ בסידור יעב"ץ ובשלחן הטהור ועוד כתבו שיביאו לפני הכהן הש"ץ קודם רצה מים לנט"י ויטול ידיו בעומדו לפני העמוד, וכן פוסק למעשה בקצות השלחן סי' כ"ג סק"מ שכן הדין נותן כדי שיהיה תיכף לנטילה ברכה, אך מאידך מצינו בשו"ת לב חיים ח"ב סי' ט"ז דכהן ש"ץ א"צ ליטול ידיו כלל ויסמוך על נט"י שחרית ושכן ראה לכהנים גדולים בתורה, וכן פסקו בחי"א כלל ל"ב סעי' כ"ו וקיצושו"ע סי' ק' סעי' י"ז וערוה"ש סעי' ל"ג, אך המנהג שנוטל הכהן ידיו לפני חזרת התפילה כפשרה בין השיטות – לקט הקמח סק"צ דאין לעשות דבר התמוה לרבים שיביאו לו ליטול ידיו באמצע התפילה וגם משום הפסק בתפילה, וכ"כ בשו"ת זרע אמת ח"ג סי' י"ג וס' כה תברכו מערכת ש'.

⁹⁵ כה"ח סק"ג בשם בן איש חי, ואין מועיל עקירת רגליו לפני שהתחיל החזרה, כי עקירה צריכה להיות סמוך לרצה דווקא.

⁹⁶ קצוה"ש סי' כ"ג סקל"ט שכן נוהגים הכהנים האידנא עפ"י תפארת ישראל ברכות פ"ד בהלכתא גבירתא ושו"ת רדב"ז ח"א סי' רל"ז דלמעט בהילוך באמצע שמו"ע עדיפא, וכ"ה באשל אברהם בומשאטש.

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בִּדְרַף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת סוּטָה

בברכת שים שלום, ואחר סיום תפלתו אומר התפילה 'רבון העולמים עשינו מה שגזרת עלינו' וכו'.

אך אם יש שם כהנים אחרים, י"א⁹⁷ שאפילו אם הוא מתפלל מתוך הסידור ומובטח לו שיוכל לחזור לתפלתו לאחר שישא כפיו, אינו רשאי להפסיק כדי לישא כפיו, שלא התירו לסמוך על הבטחתו שיחזור לתפלתו, כשיש שם כהן אחר, ואפשר לברכת כהנים שתתקיים על ידי הכהן האחר. ואף על פי שישראל קורא "כהנים" כשהכהנים עולים לדוכן, אין השליח צבור הכהן עובר על מצות עשה של ברכת כהנים כשאינו עולה יחד עם יתר הכהנים, לפי שאין כוונת הקורא "כהנים" אלא לשאר הכהנים, ולא לשליח צבור שנמצא בחזרת התפלה.

אך דעת הפר"ח כשמובטח, וכל שכן במתפלל מתוך סידור אף שיש כהנים אחרים, נושא כפיו. בארץ ישראל⁹⁸ נוהגים הפרושים והחסידים כהפר"ח שכהן ש"ץ נושא כפיו אף שיש כהנים אחרים, אך הספרדים⁹⁹ ויוצאי מדינות ליטא¹⁰⁰, נוהגים כהשו"ע שאין כהן ש"ץ נושא כפיו כשיש עוד כהנים.

יא. אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין ... כל הנהנה מצרי העין עובר בלאו

אין נותנין¹⁰¹ כוס של ברכה אלא לטוב עין שהוא שונא בצע ועושה חסד בממונו, שנאמר (משלי כב פסוק ט) טוב עין הוא יברך טוב עין הוא יבורך, אל תקרי יבורך אלא יברך. ויש אומרים¹⁰² שאפשר יש להקדים טוב עין אפילו לגדול בתורה שאינו טוב עין.

אם האורח מכיר בבעל הבית שהוא צר עין, אין לאכול אצלו. שכל הנהנה מצרי העין עובר בלאו, שנאמר. ואף אלה המזמינים מפני הבושה, אין לאכול אצלם¹⁰³.

יב. בית הנסות שכולה כהנים כולן עולין לדוכן למי מברכין ... לאחיהם שבשדות

⁹⁷ דעת השו"ע והמג"א מ"ב עו

⁹⁸ בס' ארץ ישראל להגרימ"ט זצ"ל סי' ב' סעי' ב' ומובא גם בלוח לוח ארץ ישראל שכן נוהגים הכהנים באר"י, וכ"כ גם בקצוה"ש סי' כ"ג סקמ"ב. וכ"כ בס' עמרת פז סקנ"ט בשם כמה גאונים וצדיקים

⁹⁹ בכה"ח ס"ק קי"ז שכן מנהגם באר"י, וכ"כ בילקוט יוסף ובאור לציון.

¹⁰⁰ עפ"י החזו"א זצ"ל שכן נהגו בבית מדרשו כמ"ש בס' תפילה כהלכתה ספי"ד ובעו"ס, וכן נהגו אצל הגר"י קניבסקי זצ"ל כמ"ש בס' אורחות רבנו ח"א עמ' ס"ו.

¹⁰¹ רמ"א ונו"כ קפ"ג ז, מ"ב שם כמ' בן איש חי שנה ראשונה פרשת שלח לך סעיף כד

¹⁰² קצוה"ש סי' מ"ו סקב"ג ועיי"ש הוכחה לזה.

¹⁰³ עיין תוס' חולין ז:

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּרַף הַיּוֹמִי

מַסַּכְת סוּטָה

בית הכנסת שכולם כהנים¹⁰⁴, אם אינם אלא עשרה כולם עולין לדוכן, לבד מ"ש"ץ שאף שהוא כהן¹⁰⁵ ויהיה הוא המקרא, אך לא יאמר "כהנים" או או"א ברכנו¹⁰⁶, ולמי מברכים, לאחיהם שבשדות¹⁰⁷, ומי עונה אחריהם אמן, הנשים והטף אם ישנם שם, ואם אינם שם ג"כ נושאים כפיהם, שעניית אמן אין מעכב את הברכה¹⁰⁸.

ג. עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה ... הא דלא אניסי

עם שאחורי הכהנים¹⁰⁹ ואפילו אינו אחריהם ממש, אלא משוכים לצדדים כיון שעכ"פ הוא מאחוריהם אינו בכלל ברכה ואפילו אינו מפסיק דבר בינם לבין הכהנים אינם בכלל ברכה¹¹⁰, כיון שצריך פנים כנגד פנים כמו שהתבאר לעיל¹¹¹.

אותן העומדים בכותל מזרחי וארון הקודש בולט קצת לביהכ"נ, והכהנים עומדים לפניו אינן בכלל ברכה כיון שהם מאחורי קו הכהנים¹¹².

וכל מי שהוא בעיר¹¹³ ויכול לבוא לביהכ"נ לקבל הברכה כדת של תורה, ואינו בא, מראה בעצמו שאין הברכה חשובה בעיניו לבוא לביהכ"נ בשבילה, ולכך אינו בכלל הברכה. ואפילו עומדים בביהכ"נ אלא שהם אחורי הכהנים אינם בכלל ברכה שמראים בעצמם שאין הברכה חביבה להם מדלא הלכו לקבל הברכה פנים אל פנים¹¹⁴, ואם הם אנוסים כגון עם שבשדות שהם טרודים במלאכתם ואינם יכולין לבא, הם בכלל ברכה.

¹⁰⁴ שו"ע ונו"כ שם כה

¹⁰⁵ שהרי קי"ל לעיל דש"ץ כהן ויש שם כהנים אחרים לא ישא את כפיו אף שהוא מובטח לחזור לתפלתו.

מ"ב שם צו

¹⁰⁶ שו"ע הרב לה

¹⁰⁷ ולא קאמר לנשים ומ"פ דלא חשיבי לברכס לחודייהו אבל גם הם בכלל הברכה. מ"ב שם צח

¹⁰⁸ עולת תמיד ופרי מגדים ודרך החיים, ומשמע מדברי כולם שאין דעתם כהגהת הגאון ר' עקיבא איגר. שער

הציון שם ס"ק עמ

¹⁰⁹ שו"ע ונו"כ שם כד

¹¹⁰ מ"ב שם צג

¹¹¹ מ"ב שם צד

¹¹² והב"ח הליץ בעדם דעכשיו שכל אחד קונה מקום בביהכ"נ חשובים כאנוסים דאינו יכול לילך לדחות את חברו ממקומו אבל אין זה מספיק דבקל יוכל למצוא מקום פנוי לעמוד בצדי הכהנים או באמצע ביהכ"נ על הבימה או ברוח מערבית של ביהכ"כ מ"ב שם צה

¹¹³ לשון שו"ע הרב סעי' ל"ז, ובביה"ל (סעי' כ"ד ד"ה אם) שאפי' ביתו אינו אחורי הכהנים אלא נגד פני הכהנים אינו בכלל הברכה. והנה מסתימת לשון הפוסקים משמע שאף אם כבר היה בביהכ"נ אלא שלא היו כהנים במנין שהתפלל, אם יש עוד מניני תפילה וידוע שיש שם כהנים, ג"כ יצטרך ליכנס שוב לביהכ"נ לקבל הברכה פנים אל פנים, והעולם אין נוהרים בזה, ואפשר ללמד זכות דבכלל אניסי אגן שטרודים אנו במלאכתנו ואין הזמן פנוי לבוא שוב לביהכ"נ, דדווקא באופן שאינו רצה לילך ולשמוע' (לשון הביה"ל שם) דהיינו בלא שום סיבה ואונס אז אינו בכלל הברכה, אך בודאי מי שעתותיו בידו ישתדל ליכנס שוב לביהכ"נ לקבל הברכה פנים כנגד פנים.

¹¹⁴ מ"ב שם צו

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

יד. בית הכנסת שכולה כהנים מקצתן עולין ומקצתן עונין אמן ... דאישתייר בי עשרה

בית הכנסת¹¹⁵ שכולם כהנים, אם יש שם יותר מעשרה, היתרים מעשרה יעלו ויברכו, והעשרה עונין אחריהם אמן, והטעם שמכיון שיש עשרה גדולים שיוכלו לענות אמן על הברכה, מוטב שיתקיימו שניהם, ויהיו מקצתן עולין והעשרה יענו אמן¹¹⁶. ולא יקראו כהנים או יאמר או"א ברכנו כיון שיש שאינם עולים¹¹⁷.

ואם אין כולם כהנים יעלו כל הכהנים, אפילו אם הישראלים והלויים הנשארים יהיו פחות מעשרה ואפילו לא יהיה אלא ישראל אחד, שמכיון שעיקר ברכת כהנים על ישראל נאמרה חשובים אפילו בפחות מעשרה¹¹⁸.

טו. אריכי באפי גוצי לא מפסקי תיבה לא מפסקה ... אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים

למרות שעם¹¹⁹ שאחורי הכהנים אינם בכלל ברכה כמו שהתבאר, אבל שלפניהם ומצידיהם אפילו כנגד צדדי הכהנים ממש, אפ"ה בכלל ברכה הם, ובצדדין שלפניו צריך שיהיה פניו לצד מזרח דוקא, ובצדדין ממש אינו מועיל לצד מזרח דפנים נגד פנים ילפינן בגמרא מאמור להם כאדם שאומר לחבירו וזה לא שכיח כלל ששני אנשים ישבו בשוה ממש ומדברים וזה יהיה פניו פונה לצד מזרח וזה יהיה פניו פונה לצד מערב אלא יצד פניו לצד דרום כדי שיהיו פניו נוטים נגד פני הכהנים¹²⁰. וצדדים שלאחריו כבר כתבנו דאינו בכלל ברכה.

והנכון להדר שיהיו פניו ממש כנגד הכהנים¹²¹, וכשיש הרבה כהנים נכון שיתפזרו לאורך כל כותל המזרח, כדי שיזכו יותר מתפללים להיות מכוונים נגד הכהנים ממש.

¹¹⁵ שו"ע ונו"כ שם כה

¹¹⁶ מ"ב שם ק

¹¹⁷ שו"ע הב שם לה

¹¹⁸ מ"ב שם קא

¹¹⁹ שו"ע ונו"כ שם כד

¹²⁰ ואפשר דאפילו עומד בשוה עם פני הכהנים דהיינו פניו לצד מערב ג"כ בכלל ברכה הוא דוה הוא ג"כ בכלל מאמרם כדרך שאומר אדם לחבירו דמצוי כמה פעמים שבני אדם יושבים בשוה ומדברים. ביאור הלכה שם ד"ה אבל

¹²¹ בהנהגות התת"ס, ובאורחות רבנו ח"א עמ' ס"ו שכן נהג הגר"י קניבסקי זצ"ל, וכן נהג אא"ז זצ"ל, ובבית ברוך על החי"א כלל ל"ב ס"ק קמ"ה כיון שאין מקור מדינא להנהגה זאת לכן מי שאינו מפורסם בפרישות

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּרַף הַיּוֹמִי

מַסַּכַּת סוּטָה

ואפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת¹²² אפילו הוא בבית אחר רחוק לגמרי¹²³, שכיון שעשרה הם במקום אחד שכינה שרויה ביניהם, ואז אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין כל מי שרוצה לצרף עצמו, עם אביו שבשמים השוכן בתוך אלו העשרה¹²⁴. מ"מ כשאפשר¹²⁵ יש לעמוד נגד הכהנים בלי הפסק של עמוד או קיר וכדו', ואך יקפיד שלא יהיה בית כסא או שאר טינוף בינו לבין היכל ביהכ"נ כי אז לא יוכל לענות 'אמן' אחר הכהנים¹²⁶.

וחסידות יש למנוע מזה משום יוהרא, ובפרט בדבר כזה שאין כל הציבור יכולים לעשות כן, ובתשובות והנהגות ח"ג סי' מ"ו כותב שמלשון הרמב"ם (בפי"ד מהל' תפילה ה"ז) מתבאר דצריך פנים כנגד פנים ממש כאדם המקבל ברכה מחבירו. ומה שנכון וראוי לכל אדם לזוהר, שלא יעמוד על בימה מוגבהת בעת ברכת הכהנים, דהא מצוה על הכהנים לעמוד במקום גבוה יותר מן המתברכים כה תברכו מערכה צ' סי' א'.

¹²² עיין בא"ר שכתב דלפי מה דאיתא לעיל בסימן נ"ה ס"כ לענין עניית קדיש וקדושה ואמן דבעינן שלא יהא טינוף מפסיק ה"ה בזה. והנה עתה שיצא לאור ספר האשכול מצאתי שכתב בהדיא אחר שהביא דעת רב אחאי גאון דטינוף מפסיק כתב וז"ל וחזי לן דוקא לענות אמן הוי הפסק אבל לענין ברכת כהנים לעם שבשדות שאינם צריכין לענות לא הוי הפסק עכ"ל ואולי כונת הא"ר היכא שצריך לענות אמן כגון שעומד בחצר ביהכ"נ או מבחוץ אך שהיה בסמוך לביהכ"נ ועיין. ביאור הלכה שם ד"ה אפילו

¹²³ עיין בהברכה המשולשת סופ"ב שכמו"ב בציון הרשב"י במירון נוהגים הכהנים (שמקפידים לא ליכנס פנימה) לעמוד במרפסת שבצד מזרח ולברך את קהל המתפללים שבפנים והש"ץ שבפנים מקרא בקול כדי שישמעו הכהנים, ובשו"ת שבט הקהתי ח"ג סי' ס"ה שמ"מ צריך שיהיו שם במרפסת בחוץ עשרה אנשים (והכהנים בכלל) וגם נכון להשתדל שיעמדו הכהנים נגד החלונות והפתחים הפונים לבפנים וגם הקהל יצדדו לשם שיהיה פנים כנגד פנים, אך אינו לעיכובא, דאפי' מחיצה של ברזל וכו'.

¹²⁴ משנה ברורה סימן נה ס"ק ס

¹²⁵ ליקוטי הלכות להחפ"ן חיים זצ"ל (סוטה ל"ח ב) בעין משפט סקס"א

¹²⁶ ביאור הלכה שם ד"ה אפילו